

ویژگی‌ها و دستورالعمل زراعی گندم نان رقم اوحدی

تهیه شده در:
معاونت ترویج
موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور
۱۳۹۵

مدیریت دانش در راستای نظام نوین ترویج

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تنش خشکی و سرما از مهمترین و رایج ترین تنش های محیطی اند که تولیدگندم دیم را با محدودیت روبرو می سازد و بازده تولید در مناطق خشک و نیمه خشک را کاهش می دهد. سطح زیرکشت گندم در دیمزارها در طی سال های مختلف بین ۳/۸ الی ۴/۲ میلیون هکتار در نوسان است. بیش از ۷۵ درصد سطح زیر کشت گندم در مناطق سردسیر و معتدل سرد واقع شده است. تلاش برای بالا بردن تولید و حفظ پایداری آن در شرایط تنش نیاز به اتخاذ روش ها و راهکارهای مناسب دارد که یکی از این راهکارهای اساسی و اصولی اجرای طرح های تحقیقاتی به نژادی برای اصلاح و معرفی ارقام پرمحصول و در عین حال مقاوم به تنش های محیطی مانند خشکی و سرماست.

رقم جدید در سال زراعی ۱۳۷۶-۷۷ از طریق بانک ژن ملی گیاهی ایران در کرج و به منظور بررسی اثرات تنش خشکی بر روی توده گندم های موجود در بانک ژن به مراغه ارسال و به صورت مشاهده ای مورد مطالعه قرار گرفت و با دارا بودن عملکرد ۲۸۹۵ کیلوگرم در هکتار نسبت به رقم سرداری (۱۸۵۰ کیلوگرم در هکتار) تفاوت معنی داری نشان داد. رقم اوحدی در سال های زراعی ۷۸-۱۳۷۷ که خشکسالی شدیدی در منطقه بود، در آزمایش مقدماتی با ۱۴۷۶ کیلوگرم و در سال ۷۹-۱۳۷۸ در آزمایش مقایسه عملکرد توانست حدود ۲۰۳۸ کیلوگرم محصول تولید کند که نسبت به رقم سرداری از برتری محسوسی برخوردار بود. رقم جدید از سال ۸۳-۱۳۸۰ به مدت سه سال در آزمایش های سازگاری در ۶ ایستگاه تحقیقاتی سردسیر و معتدل دیم (مراغه، سرارود، قاملو، قیدار، شیروان در شمال خراسان و اردبیل) مورد مطالعه قرار گرفت. در آزمایش سازگاری ایستگاه مراغه، میانگین عملکرد دانه رقم اوحدی ۲۹۹۱ کیلوگرم در هکتار و میانگین عملکرد دانه ارقام شاهد سرداری و آذریب ۲۶۲۷ و ۲۵۶۶ کیلوگرم در هکتار بود که رقم جدید به ترتیب ۱۴ و ۱۷ درصد برتری محصول به شاهد ها در آزمایش سازگاری مراغه داشت.

بر اساس نتایج حاصل از آزمایش‌های سازگاری در کل مناطق (۸۳-۱۳۸۰) رقم جدید با تیپ رشد زمستانه با تولید ۲۲۴۸ کیلوگرم در هکتار بیشترین میزان محصول را داشت. میانگین عملکرد دانه رقم جدید در طی ۸ سال بررسی متوسط عملکرد دانه رقم جدید ۲۶۸۲ کیلوگرم در هکتار بود که در مقایسه با ارقام شاهد سرداری (۲۴۸۶ کیلوگرم در هکتار) و رقم آذر ۲ (۲۵۲۷ کیلوگرم در هکتار) ۶-۵ درصد برتر بود (شکل ۱).

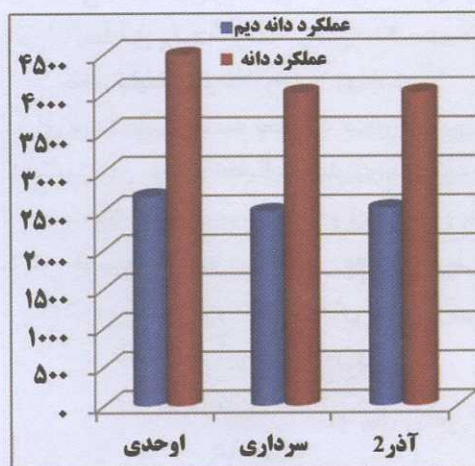
میانگین عملکرد دانه رقم اوحدی، سرداری و آذر ۲ در آزمایشات آبیاری تکمیلی به ترتیب ۴۴۹۲، ۴۰۰۹ و ۴۰۱۱ کیلوگرم در هکتار بود که در مقایسه با ارقام شاهد سرداری (۲۰۴۰ کیلوگرم در هکتار) و رقم آذر ۲ (۲۰۹۴ کیلوگرم در هکتار) بیش از ۴۰۰ کیلوگرم در هکتار تولید بیشتری داشت (شکل ۱). بالاترین پتانسیل رقم مذکور با ۵۷۸۳ کیلوگرم در هکتار در شرایط آبی از ایستگاه زنجان به دست آمد که در شرایط فوق نیز نسبت به ارقام سرداری و آذر ۲ به ترتیب ۵۸۷ و ۵۰۱ کیلوگرم در هکتار عملکرد دانه بیشتری داشت. نتایج تجزیه پایداری عملکرد دانه نشان داد که رقم جدید در زمره ژنوتیپ‌های پایدار و پایداری تولید محصول آن از رقم سرداری بیشتر بود. نتایج طرح‌های تحقیقی - تطبیقی (آنفارم) نشان داد که رقم جدید در مزارع زارعین در مناطق هشتگرد و میانه در استان آذربایجان شرقی (۸۴-۱۳۸۳) با عملکرد ۱۹۸۰ کیلوگرم در هکتار نسبت به شاهد‌های سرداری (۱۶۹۰ کیلوگرم در هکتار) و آذر ۲ (۱۷۸۲ کیلوگرم در هکتار) به ترتیب ۱۷ و ۱۱ درصد برتری داشت.

از ویژگی‌های رقم جدید می‌توان به زودرسی، دارا بودن دانه‌های درشت با وزن هزار دانه بالا (۳۷ گرم) در طی ۸ سال (۲ تا ۳ گرم بیشتر از شاهد‌ها)، ارتفاع بوته مناسب (۷۸ سانتی متر)، تیپ رشد زمستانه، متحمل به خشکی و سرما اشاره نمود (جدول ۱). رنگ سنبله و دانه لاین جدید سفید است و نسبت به ریزش دانه نیز مقاوم است. میزان پروتیین دانه لاین جدید ۱۲/۵ درصد است و در زمره ارقام با خاصیت نانوائی خوب قرار دارد و از

نظر نیز نسبت به ارقام شاهد برتر است در مجموع براساس نتایج عملکرد دانه، معیارهای پایداری و ویژگی‌های مناسب زراعی و کیفی رقم جدید برای کاشت و معرفی در دیمزارهای مناطق سردسیر و معتدل دیم کشور انتخاب شد.

جدول ۱- میانگین خصوصیات زراعی رقم اوحدی در ایستگاه‌های مناطق سرد و معتدل سرد ۸۴-۱۳۶۷

رقم	روز تا ظهور سنبله	روز تا رسیدن	دوره پرشدن دانه	ارتفاع بوته	وزن هزار دانه (gr.)
اوحدی	۱۸۷	۲۲۱	۳۴	۷۸	۳۷
سرداری	۱۸۸	۲۲۳	۳۵	۸۵	۳۵
آذر ۲	۱۸۶	۲۲۳	۳۷	۸۴	۳۴

شکل ۱- میانگین عملکرد دانه رقم جدید و ارقام شاهد

در سال ۱۳۸۸ نام اوحدی توسط کمیته ملی معرفی رقم سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی برای آن انتخاب شد. بذر این رقم در ایستگاه‌های سردسیر و معتدل سرد کشور از جمله ایستگاه دیم مراغه و زنجان قابل دسترس است.

شکل ۲- مزرعه گندم اوحدی

دستورالعمل کاشت، داشت و برداشت رقم اوحدی

- ۱- تاریخ کاشت در مناطق سرد: نیمه اول مهر و قبل از بارندگی موثر
- ۲- تاریخ کاشت در مناطق معتدل: ۱۵ مهر الی ۱۵ آبان و قبل از بارندگی موثر
- ۳- تراکم کاشت: در مناطق سرد بر اساس ۳۸۰-۳۵۰ بذر در مترمربع (۱۸۵-۱۴۵ کیلوگرم در هکتار با توجه به وزن هزاردانه) و در مناطق معتدل براساس ۳۵۰ دانه در مترمربع و وزن هزاردانه (۱۶۵-۱۳۰ کیلوگرم در هکتار)
- ۴- فاصله خطوط کشت: ۱۷ الی ۲۰ سانتی متر
- ۵- فرمول کودی: N60P25 استفاده شده است
- ۶- کودهای ازته (N40) و فسفات (P25) در پاییز موقع کشت باید به صورت جابجاری در زیر بذر مصرف شوند
- ۷- در استانها برای برآورد دقیق نیاز غذایی لازم است قبل از کاشت، آزمون خاک انجام و بر اساس آن میزان عناصر غذایی موجود در خاک فرمول کودی توصیه شود.
- ۸- عمق کاشت: ۴-۶ سانتی متر
- ۹- مبارزه با علفهای هرز در مرحله انتهای پنجه زنی و ابتدای ساقه‌دهی انجام گیرد.

منابع مورد استفاده

مظفر روستایی و همکاران. ۱۳۹۰. اوحدی، رقم جدید گندم نان برای کاشت در مناطق سرد سیر و معتدل سرد دیم ایران. جلد ۱-۲۷ به نژادی نهال و بذر.

عنوان: ویژگی‌ها و دستورالعمل زراعی گندم نان رقم اوحدی

نگارندگان: مظفر روستایی^۱، یوسف ارشد، داود صادقراده^۱،

مقصود حسنیور حسنی^۱، اسماعیل زاد حسن^۱، رسول اسلامی^۲، رضا رضایی^۲،

ابراهیم روحی^۱، رضا حق پرست^۱، رحمان رجبی، ملک مسعود احمدی^۱،

کاظم سلیمانی^۲ و غلامرضا عابدی اصل^۲

۱- اعضای هیات علمی موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور

۲- کارشناسان موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور

۳- عضو هیات علمی موسسه اصلاح و تهیه نهال و بذر

تهیه شده در: موسسه تحقیقات دیم کشور - دفتر شبکه ملی تلویزیونی

کشاورزی و مدیریت دانش

ناشر: نشر آموزش کشاورزی

شمارگان: ۱۵۰۰

۱۳۹۵

شماره ثبت در مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی

۴۹۶۰۰ به تاریخ ۹۵/۳/۱۸ می باشد

تهران- بزرگراه شهید چمران - خیابان یمن - پلاک ۱ و ۲ - معاونت ترویج -

ص.پ. ۱۱۱۳-۱۹۳۹۵ تلفکس: ۰۲۱-۲۲۴۱۳۹۲۳